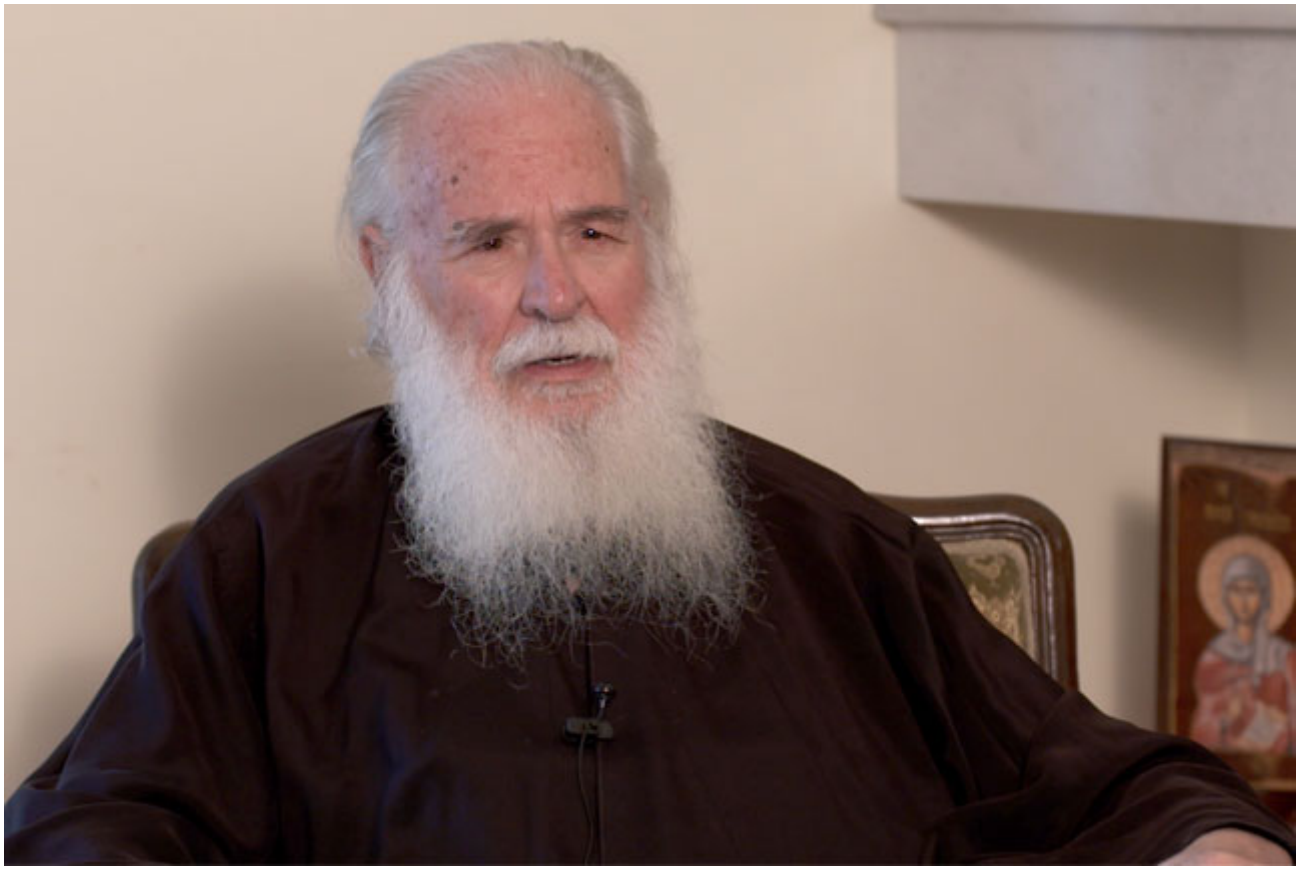
20/05/2019

Κωνσταντίνος ο Μέγας και η Ιστορική Αλήθεια: Η μνημειώδης ομιλία

/ Ορθόδοξες Προβολές

Του π. Γεωργίου Δ. Μεταλληνού (απομαγνητοφωνημένη ομιλία)

Είναι γεγονός ότι η στάση των ιστορικών απέναντι στο Μέγα Κωνσταντίνο είναι αντιφατική. Για άλλους υπήρξε μέγα αίνιγμα ή στυγνός δολοφόνος και καιροσκόπος, για άλλους δε, το μέγα θαύμα της ιστορίας. Αυτό συμβαίνει διότι επικρατούν συνήθως ιδεολογικά κριτήρια και παραταξιακές εκτιμήσεις ερήμην των πηγών. Ένα από τα μεγαλύτερα εγκλήματα στο χώρο της ιστορίας, που οδηγεί αυτόχρημα στην αυτοκατάργηση του ιστορικού και των ερευνών του, είναι η χρησιμοποίηση της ιστορίας με οποιεσδήποτε διασκευές της κατά το δοκούν, ώστε να χρησιμοποιείται για να αποδειχθούν πράγματα που ιστορικά δεν θεμελιώνονται.

Ένα άλλο επίσης πρόβλημα είναι όχι μόνον η ιδεολογική χρήση της ιστορίας και των πηγών ακόμη, αλλά είναι και ο ιστορικός αναχρονισμός. Να επιχειρούνται

δηλαδή ερμηνευτικές προσβάσεις στα ιστορικά γεγονότα και στα ιστορικά πρόσωπα μέσα από κρίσεις και προϋποθέσεις του παρόντος, του οποιουδήποτε παρόντος. Γνωρίζετε ασφαλώς όλοι ότι όταν συντάσσει κανείς μια ιστορική διατριβή και μάλιστα αν είναι διδακτορική διατριβή που είναι η σημαντικότερη εργασία ενός επιστήμονος, παραθέτει ένα εισαγωγικό ή πρώτο κεφάλαιο που αναφέρεται στην εποχή μέσα στην οποία τοποθετούνται τα θέματα με τα οποία ασχολείται. Αυτή η τοποθέτησις είναι απολύτως αναγκαία, σφαιρική από πάσης πλευράς τοποθέτηση, για να μπορεί κανείς τα συμπεράσματα τα οποία θα συναγάγει, να τα τεκμηριώνει και μάλιστα κατά τρόπον αναμφισβήτητον.

Ο ιστορικός αναχρονισμός και η ιδεολογική χρήση της ιστορίας, επαναλαμβάνω, είναι από τις μεγαλύτερες αρρώστιες των ασχολουμένων με την ιστορία, στην εποχή μας περισσότερο. Επίσης, είναι δυνατόν, να στοχάζεται κανείς εις τα ιστορικά γεγονότα ερήμην των πηγών. Αυτό είναι μυθιστόρημα, δεν είναι ιστορία. Μυθιστόρημα σημαίνει, ή ιστορικό ρομάντσο ακόμη, σημαίνει ότι χρησιμοποιεί κανείς κάποια γεγονότα τα οποία έστω, στηρίζονται στις πηγές και τα συνδέει με έναν αυθαίρετο τρόπο. Αυτό ακριβώς είναι πάλι άλλη νόσος της ιστορικής επιστήμης. Ο μακαρίτης, ο μέχρι του θανάτου του πατριάρχης των εκκλησιαστικών ιστορικών στον τόπο μας, ο Απόστολος Βακαλόπουλος, μ’ ένα κλασικό έργο που μας έδωσε για την ιστορία, πολύτομο, του νέου ελληνισμού, αναγκάζεται να απολογηθεί στην επανέκδοση του πρώτου και δευτέρου τόμου και να πει το εξής, ότι «με κατηγορείτε διότι δεν στοχάζομαι επί των γεγονότων, αλλά νομίζω ότι επιστήμη είναι πρώτον η έρευνα και η παρουσίαση των πηγών αναλυτικά, κριτικά, και εν συνεχεία ο στοχασμός. Αφήστε με λοιπόν εγώ να ασχοληθώ με τις πηγές», έλεγε ο Βακαλόπουλος, «και εν συνεχεία σεις, κάμνετε τους στοχασμούς σας».

Επαναλαμβάνω λοιπόν, ιδεολογική χρήση της ιστορίας, ιστορικός αναχρονισμός, παραταξιακή νοοτροπία, και εν συνεχεία ανέρειστος, αθεμελίωτος στοχασμός, καταργούν τον ιστορικό και την έρευνά του.

Οι πηγές

Μιλώντας για τον Μέγα Κωνσταντίνο, ποιες είναι οι πηγές από τις οποίες αντλούμε πληροφορίες; Ο σύγχρονος ιστορικός, ο πατέρας της εκκλησιαστικής ιστορίας, είναι ο ιστορικός Ευσέβιος, ο οποίος συνεδέετο με φιλικούς δεσμούς με τον Μέγα Κωνσταντίνο και γι’ αυτό το λόγο και οι δικές του πληροφορίες πρέπει να κρίνονται και να διασταυρώνονται με άλλες πηγές. Αν δεν μπορούν να διασταυρωθούν παραμένουν ως μαρτυρίες αλλά που δε μπορεί να τις επικαλείται

κανείς και να υποστηρίξει αυτό το οποίον θέλει.

Ένας άλλος σύγχρονος ιστορικός, φίλος του γιου του Κωνσταντίνου, του Κρίσπου, ήταν ο Λακτάντιος. «Περί του θανάτου των διωκτών», του Χριστιανισμού προφανώς, έχει γράψει. Είναι όμως και ο άγιος Γρηγόριος ο θεολόγος ο οποίος εις τα έπη του ασχολείται με τις δύο Ρώμες, την Παλαιά και τη Νέα Ρώμη. Θεωρεί την δευτέρα, Νέα Ρώμη, ως σύνδεσμο Ανατολής και Δύσεως, θα επανέλθω σ' αυτό. Αυτές είναι οι ασφαλέστερες, σύγχρονες πηγές.

Ζώσιμος

Από την άλλη πλευρά, πηγή που περιέχει όποιο αρνητικό στοιχείο

επαναλαμβάνεται μέχρι σήμερα για τον Μέγα Κωνσταντίνο, είναι ο ειδωλολάτρης, ο εθνικός και φανατικός μάλιστα ειδωλολάτρης ιστορικός, ο Ζώσιμος. 425 περίπου με 518. Γράφει δηλαδή ένα, ενάμιση αιώνα μετά τον Μέγα Κωνσταντίνο.

Ο Ευσέβιος όπως είπαμε είναι ο πατέρας της Εκκλησιαστικής ιστορίας και κοιμάται, αποθνήσκει, περί το 339, 340. Το 337 πεθαίνει ο Μέγας Κωνσταντίνος, άρα είναι σύγχρονος. Ο Ζώσιμος ήταν φανατικός οπαδός της αρχαίας θρησκείας και έγραψε το έργο «Ιστορία Νέα» που αρχίζει από τον Αύγουστο και τελειώνει το 410, σε έξι βιβλία. Οι πηγές του είναι παγανιστικές. Οι πληροφορίες τις οποίες δίδει δεν διασταυρώνονται. Αλλά εκείνοι που θέλουν να εκμεταλλευτούν την περίπτωση εναντίον του Μεγάλου Κωνσταντίνου, αντλούν συνεχώς από αναπόδεικτα στοιχεία τα οποία παραδίδει ο Ζώσιμος. Βλέπετε πως προσπαθώ να μείνω αντικειμενικός, δεν είναι αν εμάς μας ενδιαφέρει ο Κωνσταντίνος να φανεί καλός ή κακός. Το πρόβλημα στην έρευνα είναι τι λέγουν οι πηγές. Επομένως, και ο Ευσέβιος σε πολλά σημεία πρέπει να δεχθεί αυτή τη διασταύρωση για το έγκυρο των πληροφοριών του, αλλά πολύ περισσότερο ο Ζώσιμος που είναι και μεταγενέστερος. Είναι απορριπτικός έναντι του Μεγάλου Κωνσταντίνου και είναι συγχρόνως λιβελογράφος.

Η επιστήμη σήμερα δέχεται, κριτικά, ότι ο Ζώσιμος πραγματικά δεν υπήρξε ιστορικός επιστήμων. Γράφει συναισθηματικά πολλές φορές, είναι ηθικολόγος περισσότερο παρά επιστήμων. Υπάρχει ένα καταπληκτικό άρθρο, του Ντίντλεϋ, σε ένα περίφημο γερμανικό περιοδικό του 1972. Όπως επίσης ένα σπουδαίο άρθρο, που έχει τον Ντίντλεϋ υπόψιν, εις το παγκόσμιο βιογραφικό λεξικό της Εκδοτικής Αθηνών, του κυρίου Τσακανίκα. Ο φανατισμός του Ζωσίμου και η λιβελογραφική επίθεση εναντίον του Κωνσταντίνου, φαίνεται στο ότι του αποδίδει την παρακμή της αρχαίας θρησκείας και της αυτοκρατορίας σε στιγμή όπου στην εποχή του Μεγάλου Κωνσταντίνου η αυτοκρατορία, της Ρώμης, αποκτά τη μεγαλύτερη έκταση και τη μεγαλύτερη ενότητα και αίγλη. Εντελώς διαφορετικά δηλαδή είναι τα πράγματα απ’ ό,τι τα παρουσιάζει ο Ζώσιμος.

Σημασία έχει ότι άκριτα αναπαράγονται από τους μεταγενεστέρους, και μάλιστα από τους συγχρόνους μας νεοπαγανιστές ή νεοειδωλολάτρες, οι απόψεις του Ζωσίμου. Σκόπιμα για να στιγματιστεί και απορριφθεί ο Μέγας Κωνσταντίνος και το έργο του. Να σπιλωθεί και να υποτιμηθεί το πρόσωπό του. Η κορύφωση είναι η ύπουλη πραγματικά και αδίωκτη, ακαταδίωκτη δικαστικά, μετά, τι να κάνεις, που να προσφύγεις σε ποια δικαιοσύνη σ’ αυτό το χώρο, είναι τα όσα δημοσιεύονται, ανώνυμα τις περισσότερες φορές. Πόσες φορές μου στέλνουν κείμενα, από το ίντερνετ, άλλοι με επαινούν αλλά οι περισσότεροι, κυρίως οι νεοειδωλολάτρες, με κατηγορούν και μου αποδίδουν απόψεις που ποτέ δεν τις σκέφτηκα. Άλλοι το

κάνουν ίσως για να αποκτήσουν κύρος, να μην τους αδικήσω. Έ, γεράσαμε τώρα στην έρευνα, σου λέει το λέει και ο Μεταλληνός. Κι αυτό είναι τιμή μου. Αλλά δε με τιμά το ότι μου αποδίδουν απόψεις που δεν τις γνωρίζω εγώ ο ίδιος. Δε θέλω τώρα να φέρω... έτσι δουλεύει και ο... θα πω το όνομα διότι είναι δημόσια πράγματα, ο κύριος Γεωργαλάς, ο παλαιός συνεργάτης του Παπαδοπούλου, είναι ανέντιμο διότι αποδίδει σε κάποιο βιβλίο ανθελληνικές θέσεις τις οποίες ποτέ δε σκέφτηκα. ... (απάντηση σε ακροατή: Ο Γεωργαλάς... ζει... και να 'ναι καλά ο άνθρωπος και να ζήσει και να μετανοήσει πριν φύγει από τον κόσμο για τα ψέματα τα οποία λέει.) Μένει όμως το κείμενο και το παίρνουν φοιτητές. Αυτό γίνεται γενικά και με τον Ζώσιμο. Ο Βολταίρος επί παραδείγματι, τοποθετείται αρνητικά απέναντι στον Κωνσταντίνο. Ο Γίββων τοποθετείται αρνητικά και θα το δούμε αυτό στη συνέχεια. Αμέσως τώρα, ποιοι είναι εκείνοι οι οποίοι διαχρονικά και συγχρονικά στην εποχή μας, κατηγορούν και απορρίπτουν τον Μέγα Κωνσταντίνο.

Ο Κωνσταντίνος Παπαρηγόπουλος, τον 19ο αιώνα, ο πρώτος μεγάλος ιστορικός μας, πολλά πράγματα πρέπει να ανανεωθούν σήμερα, αλλά βασικά το έργο του παραμένει πολύτιμη πηγή διότι, το λέγω γι' αυτούς που ίσως δεν το γνωρίζουν, ο Παπαρηγόπουλος έχει ένα προσόν: δε στοχάζεται κυρίως αλλά ακολουθεί τις ιστορικές πηγές. Το έργο του είναι ανάπτυξη των ιστορικών πηγών. Άρα και να μη βρει κανείς όλες τις πηγές, μπορεί πιστότατα να τις μελετήσει όπως αποδίδονται από τον Κωνσταντίνο Παπαρηγόπουλο. Λέγει λοιπόν.

Πρώτη ομάδα, που εμίσησε τον Μέγα Κωνσταντίνο, ως πρόμαχο του νέου θρησκεύματος, είναι οι του αρχαίου θρησκεύματος οπαδοί. Οι ειδωλολάτρες της εποχής, όπως ο Ζώσιμος. Ο Ζώσιμος του αποδίδει όλες τις συμφορές, κατά τον Ζώσιμο, συμφορές του κράτους. Και σήμερα λοιπόν αποδίδονται στον Κωνσταντίνο, αναπόδεικτα, όλα αυτά τα οπαία επικαλείται ο Ζώσιμος και οι νεοειδωλολάτρες. Κατά πόσον έχουν δίκιο, θα το δούμε στη συνέχεια. Δεύτερο, επιτίθενται στον Μέγα Κωνσταντίνο, από τον 18ο κυρίως αιώνα, οι οπαδοί του Διαφωτισμού. Μια γνώμη του Ζωσίμου, που διέφυγε, την υπογραμμίζω: «εγκατέλειπε το πάτριον δόγμα και ησπάσθη την ασέβεια». Βλέπετε πόσο σχετικά είναι τα πράγματα. Ασέβεια είναι ο Χριστιανισμός. Και η πάτρια θρησκεία τιμάται! Βέβαια ένας ερευνητής της ιστορίας όπως ο ομιλών, δεν ασχολείται με συναισθηματικά πράγματα. Αλλά καταλαβαίνετε, πώς ανατρέπεται η προοπτική και πως περιμένεις να επαινέσει κάποιος τον Κωνσταντίνο όταν έχει αυτή τη βασική προοπτική στην προσέγγισή του. Παρόλα αυτά, σπεύδω να πω ότι πολλές φορές ο Ζώσιμος ή αποσιωπά σημαντικά έργα του Κωνσταντίνου ή τον επαινεί για τις αρετές τις οποίες διέθετε. Ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος μιλώντας για τον Μέγα Βασίλειο χρησιμοποιεί την εξής παροιμία που ίσως είναι δική του: «θαυμάζει ανδρός αρετήν και πολέμιος». Τη λεβεντιά ενός ανθρώπου τη θαυμάζει και ο

αντίπαλός του. Όταν σε επαινεί ο αντίπαλός σου σημαίνει ότι κάτι αξίζεις. Και δεν είναι λίγες οι φορές που αναγκάζεται ο Ζώσιμος να επαινέσει τον Κωνσταντίνο.

Διαφωτιστές

Οι Διαφωτιστές λοιπόν, ο Γίββων, ο Βολταίρος. Ο Βολταίρος συνεχώς απορρίπτει το Βυζάντιο ο δε Γίββων ακόμη και στον τίτλο του βιβλίου του, ναι μεν δεν αρνείται ότι το όνομα της αυτοκρατορίας δεν είναι Βυζάντιο αλλά είναι Νέα Ρώμη, είναι συνέχεια από πλευράς πολιτικής και εδαφικής αλλά όχι και πολιτιστικής και πνευματικής, της παλαιάς Ρώμης, μιλεί για την Decline and Fall of the Roman Empire. Δηλαδή είναι το κατρακύλισμα και η πτώση της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Κι αυτό οφείλεται κατ’ αυτόν, κατά τον Γίββωνα, στον Χριστιανισμό. Το έργο του είναι σπουδαίο, αλλά όταν έχει συγκεκριμένη προοπτική, καταλαβαίνετε το βασικό μειονέκτημά του. Στη διαστροφή των πνευμάτων κατά τον Παπαρηγόπουλο, ουκ ολίγον συνετέλεσε και η παπική αρχή. Μπορεί να είναι ο Μέγας Κωνσταντίνος αναγεγραμμένος εις το αγιολόγιο του παπισμού (σημ. ΟΟΔΕ: τουλάχιστον στους Ουνίτες), αλλά δεν παύει να μισείται ή να τον αποστρέφονται οι ρωμαιοκαθολικοί επειδή μετέφερε την πρωτεύουσα στη Νέα Ρώμη και οδήγησε στην αφάνεια την Παλαιά Ρώμη. Αν γινότανε κάτι τώρα σε μας, λέγω τώρα μια σκέψη, η πρωτεύουσα να μεταφερθεί στη Θεσσαλονίκη, τι θα κάναμε κύριε δήμαρχε εμείς, οι χαμουτζήδες, όπως μας λένε οι βόρειοι, σ’ αυτή τη μεταβολή;

Σημασία τώρα ουσιαστικότερη έχει το εξής: το όνομα Κωνσταντίνος μολονότι εννοιολογικά προέρχεται από την ελληνική γλώσσα. Κώνστας είναι η constantia είναι η σταθερότης, η δύναμη του χαρακτήρος, και τα δύο από το ρήμα ίσταμαι και ίστημι, επομένως η προέλευση εννοιολογικά είναι αρχαιοελληνική, ελληνική, αλλά το όνομα Κωνσταντίνος επεκράτησε στη Δύση. Από το σχίσμα και μετά, ουδείς πάπας και ουδείς ηγεμόνας της Δύσεως, έλαβε το όνομα Κωνσταντίνος. Έγινε το μισητότερο όνομα εις την Δύση εν αντιθέσει με την Ανατολή που φθάσαμε πριν από κάποια χρόνια από τον ανώτατο άρχοντα και όχι μόνο τον πρώην, τον τέως βασιλέα, αλλά και πρόεδρο δημοκρατίας μέχρι τους αρχηγούς των κομμάτων, να έχουν όλοι το όνομα Κωνσταντίνος. Και η μακαρίτισσα η Μαλβίνα η Κάραλη, είπε κάποτε με κάποια αγανάκτηση, καλά βρε παιδιά, δεν υπάρχει κανένας Βρασσίδας, Επαμεινώνδας, μόνο Κωνσταντίνοι υπάρχουν. Έγινε το αγαπητότερο όνομα, κι επειδή έχω και τον γαμπρό μου Κωνσταντίνο, συγνώμη γι’ αυτό που λέγω, το έζησα και προχτές, οι Κωνσταντίνοι έγιναν, δόξα τω Θεώ, περισσότεροι από τους Γιώργηδες και τους Γιάννηδες. Αυτό σημαίνει πόσο αγαπήθηκε, λαογραφικά μιλώ αυτή τη στιγμή, πόσο αγαπήθηκε αυτό το όνομα.

Και τέταρτη ομάδα που στρέφεται εναντίον του είναι οι δυτικόφρονες οι οποίοι, ακρίτως, ακολουθούν πάντοτε κάποιαν Ευρώπη, κάποια Δύση, χωρίς να ενδιαφέρονται αν αυτά που λέγονται είναι ορθά ή όχι.

Βιογραφικά στοιχεία

Δύο τρία βιογραφικά στοιχεία πριν προχωρήσω σε κάποιες απολογητικές θέσεις. Το όνομα του ήταν Imperator Ceasar Clavdius Valerius Constantinus Augustus – το πλήρες όνομα όταν από το 324 έγινε μονοκράτωρ. Γεννήθηκε στις 22 Φεβρουαρίου περί το 280. Κατ’ άλλους λίγο ενωρίτερα, κατ’ άλλους λίγο αργότερα. Στη Ναϊσό, εις την Νίσσα της Σερβίας. Τα νεανικά του χρόνια τα πέρασε ως όμηρος εις την αυλή του αυτοκράτωρος Διοκλητιανού ή στην αυλή του συναυτοκράτωρος Γαλερίου. Όμηρος ώστε να εμποδιστεί ο πατέρας του που ήταν Καίσαρ, ο Κωνστάντιος ο Χλωρός, να επαναστατήσει εναντίον του αυτοκράτορος. Ίσως γνώρισε το μαρτύριο του αγίου Γεωργίου και τα θαύματά του στην Ανατολή, γιατί η αγάπη του προς τους μάρτυρες πρέπει να έχει κάποιο ουσιαστικό έρεισμα. Υπήρξε γενναίος πολεμιστής με πολλά προσόντα, με ηρωικό φρόνημα. Στην αρχή ενυμφεύφθει τη σεμνή Νινευίνα και απέκτησε τον Κρίσπο, το πρώτο παιδί του. Για πολιτικούς λόγους, όπως και ο πατέρας του, αναγκάστηκε να χωρίσει τη Νινευίνα και να νυμφευθεί την κόρη του συναυτοκράτορος Μαξιμιανού, την Φαύστα. Η Φαύστα προφέρεται λατινιστί Φάουστα και πραγματικά ήταν η Φάουστα της

οικογενείας. Ο Βοσταντζόγλου έχει γράψει ο μακαρίτης σχετικά με την Φαύστα. Απέκτησε από την Φαύστα τρεις γιους. Τον Κωνσταντίνο, τον Κωνστάντιο και τον Κώνσταντα που βασίλευσαν και οι τρεις. Βλέπετε, όλα τα ονόματα στρέφονται γύρω από την ίδια ρίζα. Ο Διοκλητιανός εφήρμοσε ένα νέο σύστημα διοικήσεως, την Renovatio Imperius, την ανανέωση της αυτοκρατορίας από το 285, την τετραρχία.

Ο Διοκλητιανός ήταν ο πρώτος Αύγουστος και Καίσαρ, δεύτερος Αύγουστος θα λέγαμε, ο Γαλέριος. Βοηθός του στην Ανατολή. Ο Μαξιμιανός επίσης συναύγουστος, είχε καίσαρα τον Κωνστάντιο Χλωρό, τον πατέρα του Κωνσταντίνου στη Νίσσα. Το 305, την 1η Μαΐου, παραιτήθηκε ο Διοκλητιανός και ο Μαξιμιανός και ο Χλωρός ανακυρήχθηκε Αύγουστος στην Δύση και ο Γαλέριος στην Ανατολή. Ο Κωνσταντίνος τότε εκλήθη στη Δύση, κοντά στον πατέρα του. Το 306 επέρχεται ο θάνατος του Κωνσταντίου Χλωρού και στις 25 Ιουλίου του 306, ο στρατός ανεκύρηξε τον Κωνσταντίνο αυτοκράτορα. Πρέπει να λάβουμε υπ’ όψη κάτι εδώ. Δεν υπήρχε κληρονομικότητα της βασιλείας, όπως όλη την περίοδο του Βυζαντίου, της Νέας Ρώμης δηλαδή, της Ρωμανίας, όπως δεν υπήρχε και στην αρχαία Ελλάδα. Κληρονομικοί θεσμοί δεν υπήρχαν, θεσμοθετημένη κληρονομική διαδοχή. Απλούστατα, ο στρατός η σύγκλητος και ο λαός μπορούσαν να δεχθούν το γιο κάποιου να τους διαδεχθεί, αλλά όχι κληρονομικώ δικαιώματι. Αυτή είναι η δημοκρατία του ελληνισμού και όχι το όνομα βασιλεύς.

Έχω πει και άλλες φορές σ’ αυτή την αίθουσα, ας λέγεται όπως θέλει να λέγεται, αρκεί να εκλέγεται. Αυτή είναι η δημοκρατία. Ο Κωνσταντίνος λοιπόν ανακηρύχθηκε από τον στρατό και την σύγκλητο αυτοκράτωρ. Αλλά και ο Μαξέντιος, ο γιος του Μαξιμιανού, το ίδιο έτος στις 28 Οκτωβρίου, ανακηρύχθηκε και αυτός αυτοκράτορας. Το 311 αποθνήσκει ο Γαλέριος και τον διαδέχεται ο Λικίνιος που έλαβε ως σύζυγο την Κωνσταντία – Κωνσταντία και αυτή – θετή αδερφή του Κωνσταντίνου. 28 Οκτωβρίου του 312 ο Κωνσταντίνος ενίκησε τον Μαξέντιο – θα το δούμε γιατί – στη Μιλβία, κατ’ άλλους Μουλβία, γέφυρα. Η σύγκλητος ανακήρυξε τότε πρώτον Αύγουστο τον Κωνσταντίνο. Το 313 ο Λικίνιος ενίκησε τον Μαξιμίνο. Και μένουν τώρα δύο Αύγουστοι. Ο Κωνσταντίνος ο πρώτος Αύγουστος και ο Λικίνιος δεύτερος Αύγουστος. Έτσι το 313 εκδίδεται το περιβόητο διάταγμα των Μεδιολάνων, που θα δούμε πια είναι η σημασία του. Το 321 ο Λικίνιος επαναφέρει τους διωγμούς με νέο διάταγμα εναντίον των χριστιανών ενώ το 313 είχε αποφασιστεί, με πρώτον τον Κωνσταντίνο, να πάψουν οι διωγμοί. Επέρχεται η σύγκρουση μεταξύ των δύο και η ήττα του Λικινίου. Το 324 ο Κωνσταντίνος γίνεται μονοκράτορας, η αυτοκρατορία αποκτά ενότητα σε μία αχανή έκταση. Από την Θούλην, που μπορεί να ήταν η σημερινή Ισλανδία, ή τουλάχιστον η Ιρλανδία, μέχρι την Περσία και την Ινδία. Επομένως γίνεται ένα

ενιαίο κράτος, με μία κεντρική εξουσία, έναν κεντρικό αυτοκράτορα. Το 325 συγκαλεί την Α’ Οικουμενική Σύνοδο και το 330 εγκαινιάζει τη νέα πρωτεύουσα, τη Νέα Ρώμη. Στις 22 Μαΐου του 337 πεθαίνει στο Δρέπανο της Βιθυνίας – Μικρασία – που ήταν η πόλις καταγωγής της Αγίας Ελένης και γι’ αυτό ονόμασε την πόλην αυτήν Ελενούπολη. Βαπτίστηκε από τον φίλο του, Ευσέβιο Νικομηδείας, με λευκή εσθήτα, ως κατηχούμενος και μετά από λίγο αρρώστησε και πέθανε σε ηλικία περίπου εξήντα ετών. Η σωρός του μεταφέρθηκε και ετάφη στη νέα πρωτεύουσα, τη Νέα Ρώμη.

Κατηγορίες από τον Ζώσιμο

Αυτά είναι τα τυπικά ιστορικά. Ο Κωνσταντίνος κατηγορήθηκε από τον Ζώσιμο για τη δολοφονία και εξόντωση των αντιπάλων του.

Τι μαρτυρούν οι πηγές; Κάποια πράγματα τα οποία λέγονται από τους αντιπάλους του, και μάλιστα το Ζώσιμο που είναι η πηγή των συκοφαντιών κατά του Κωνσταντίνου, μένουν στο χώρο του θρύλου. Όταν είναι κάτι αναπόδεικτο το αναφέρει μεν ο ιστορικός όπως κάνω και ‘γω τώρα, χωρίς όμως να μπορεί να στηρίξει οποιαδήποτε συμπεράσματα σε αμέριστες υποθέσεις ή σκέψεις.

Η περίπτωση του Μαξιμιανού

Η περίπτωση του Μαξιμιανού, για να μείνω σε μερικά χαρακτηριστικά παραδείγματα. Ο Μαξιμιανός ήθελε να γίνει αύγουστος, αυτοκράτορας και διώχθηκε από τον γιο του Μαξέντιο. Έτσι κατέφυγε στην κόρη του, ήταν πεθερός του Κωνσταντίνου, στην κόρη του Φαύστα και ζήτησε προστασία από τον Κωνσταντίνο. Το 310 όμως οργάνωσε συνωμοσία και κίνημα για ανατροπή του Κωνσταντίνου. Αυτή ήταν η κατάσταση της εποχής. Ξέρετε, κανείς, όσο μεγάλος κι αν είναι, δε μπορεί να πάψει να είναι τέκνο της εποχής του.

Γι’ αυτό σας είπα ότι όταν εφαρμόζεται ο λεγόμενος ιστορικός αναχρονισμός, είναι αποτυχία της ιστορικής έρευνας. Εμείς θα ερμηνεύσουμε τα πράγματα της εποχής εκείνης, μεθιστάμενοι σ’ αυτή την εποχή κι όχι μεταφέροντας την εποχή στις δικές μας συνθήκες σήμερα. Ο Μαξιμιανός διέδωσε ότι ο Κωνσταντίνος φονεύθηκε στον πόλεμο κατά των Φραγκογερμανών στα βόρεια σύνορα, και πήρε ένα μέρος του στρατού με το μέρος του και αυτοανακηρύχθηκε αυτοκράτορας. Ο Κωνσταντίνος επέστρεψε και ο Μαξιμιανός κλείστηκε στο φρούριο της Μασσαλίας. Ο Κωνσταντίνος τον αιχμαλωτίζει, τον συγχωρεί όμως, με τη μεσολάβηση και της γυναίκας του της Φαύστας. Νέα συνωμοσία του Μαξιμιανού και της Φαύστας τώρα, για να δολοφονηθεί ο Κωνσταντίνος. Αποτυγχάνει η προσπάθεια. Η Φαύστα τότε, η Φάουστα όπως είπα της οικογένειας, ενοχοποιεί τον πατέρα της. Ο Μαξιμιανός αναγκάστηκε να αυτοαπαγχονιστεί, κρεμάστηκε δηλαδή, γιατί κατάλαβε ότι τα πράγματα έγιναν σκληρότερα γι’ αυτόν.

Κατηγορούν γι’ αυτό τον Κωνσταντίνο. Κοιτάξτε, όταν κάποιος είναι ανώτατος άρχων, και δεν είναι απλώς πολιτικά και διοικητικά ανώτατος άρχων, αλλά συγκεντρώνει όλες τις εξουσίες ονομάζετο Rectus Totius Omnis, δηλαδή ο κυβερνήτης, ο διοικητής ολοκλήρου του κόσμου. Ο Κωνσταντίνος λοιπόν είναι εκείνος ο οποίος ήταν ο Ανώτατος Δικαστής. Ήταν Pontifex maximus, ο ανώτατος αρχιερεύς. Αυτά δεν τα μετέφερε ο ίδιος στον εαυτό του, τα βρήκε στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία. Επομένως, πάσα πράξις έπρεπε να δικαστεί από τον ανώτατο δικαστή. Ο οποίος βέβαια περιεστοιχίζετο από τον στρατό αλλά στα πολιτικά πράγματα από την σύγκλητο. Δεν είναι λοιπόν δυνατόν να αποδίδουμε μονομερώς την ευθύνη, όπως όταν κανείς είναι πρόεδρος της δημοκρατίας και υπογράψει θανατική ποινή η οποία ορίζεται από το δικαστήριο, είναι υποχρεωμένος να το πράξει. Αν αρνηθεί ο ανώτατος άρχων, βασιλιάς παλαιότερα, πρόεδρος της δημοκρατίας, να δεχθεί αυτό που προτείνει η δικαστική εξουσία καταλαβαίνετε ποιες επιπτώσεις θα γίνουν.

Η περίπτωση του Βασσιανού

Δεύτερο, η περίπτωση του Βασσιανού. Θ' αποφύγω τις λεπτομέρειες, διότι, εις την στάση του Βασσιανού, κι εδώ ο Κωνσταντίνος έδειξε μεγαθυμία κι όταν αποκαλύφθηκε η συνωμοσία – πάλι συνωμοσία – εναντίον του ανωτάτου άρχοντος, ο Βασσιανός εξετελέσθη με την εφαρμογή των νόμων του κράτους. Είναι δυνατόν λοιπόν, εν ψυχρώ, να αποδοθεί η κατηγορία στον Κωνσταντίνο και να θεωρηθεί δολοφόνος; Κάθε ανώτατος άρχων τότε θα έπρεπε να ονομάζεται δολοφόνος, εκτός και αν ο ανώτατος άρχων χρησιμοποιεί τους νόμους. Αλλά η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία γι' αυτό κατόρθωσε τόσα χρόνια να επιβιώσει ' δεν ενεργούσε κατ' αυτόν τον τρόπο.

«Τούτω Νίκα» περίπτωση του Μαξεντίου

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του Μαξεντίου, του κουνιάδου του Κωνσταντίνου. Ο Μαξέντιος επεθύμησε να γίνει ο μόνος αυτοκράτορας και εστράφη κατά του Κωνσταντίνου επικαλούμενος τον θάνατο – την δολοφονία κατ' αυτόν – του πατέρα του, του Μαξιμιανού. Διατάζει την καταστροφή των αγαλμάτων του Κωνσταντίνου. Ο Κωνσταντίνος μέσω των Άλπεων έρχεται στην Ιταλία και συναντώνται οι δύο στρατοί στην ιδία γέφυρα του Τίβερη, δύο χιλιόμετρα έξω από τη Ρώμη. Εδώ εμφανίζεται η γνωστή θεοσημία, όπως το περιγράφει ο ιστορικός Ευσέβιος, κατά το απομεσήμερο. Βλέπει δηλαδή στον ουρανό τον Σταυρό και τα γράμματα που έλεγαν «Τούτω Νίκα», όχι δηλαδή «Εν Τούτω Νίκα». Με αυτό το σύμβολο θα μπορείς να νικάς, ας νικάς.

Ο Λακτάντιος παραθέτει το κείμενο εις τα Λατινικά. Και λέει πάλι ότι ήταν Σταυρός, ότι το είδε σε ενύπνιον ο Κωνσταντίνος, βλέπετε υπάρχουν διάφορες εκδοχές, και είπε ότι τα γράμματα ήσαν In Hoc Vincas, Εν τούτω, εδώ δηλαδή υπάρχει το In. Εν αυτώ, δηλαδή να νικάς. Ο Άγιος Αρτέμιος και ο στρατός, υπάρχουν σχετικές πηγές, εβεβαίωσαν πως το είδαν και αυτοί το σύμβολο, άρα το είδε ολόκληρος ο στρατός και όχι μόνον ο Κωνσταντίνος. Γεγονός είναι ένα. Είτε ως ενύπνιον το είδε, είτε μέρα μεσημέρι στον ουρανό, σημασία έχει ότι από τότε ο Κωνσταντίνος κατασκευάζει το λάβαρο του Σταυρού με το μονόγραμμα, το Χριστόγραμμα ΧΡ, Χριστός. Σε ένα στεφάνι. Και εις τις ασπίδες των στρατιωτών εμφανίζεται το μονόγραμμα.

Ο Ζώσιμος αποσιωπά το γεγονός, ενώ θα μπορούσε να το διαψεύσει, αλλά δε μπορεί. Αποσιωπά το γεγονός όπως και άλλοι παγανιστές συγγραφείς. Το επιβεβαιώνουν όμως μεταγενέστεροι ιστορικοί, ο Φιλοστόργιος, ο Νικηφόρος

Κάλλιστος Ξανθόπουλος, ο ησυχαστής του 14ου αιώνος. Ο δε Σωζομενός, ιστορικός του 5ου αιώνος, έναν αιώνα μετά τον Κωνσταντίνο μαζί με τον Σωκράτη τον σχολαστικό, λέγει ότι οι λέξεις «Τούτω Νίκα» ήσαν άγγελοι. Όπως το αστέρι της Βηθλεέμ, κατά τον Ιερό Χρυσόστομο, ήταν υπερφυές θαύμα, δηλαδή άκτιστη ενέργεια του Τριαδικού Θεού, το ίδιο και ο Σωζομενός, το ερμηνεύει με το δικό του τρόπο.

Στις 28 Οκτωβρίου του 312 γίνεται η μάχη. Ο Κωνσταντίνος είχε 25.000 στρατό, ο Μαξέντιος 100.000 και κυριολεκτικά συνετρίβη ο στρατός του Μαξεντίου. Σπάζει μια γέφυρα του Τιβέριου ποταμού και πολλοί στρατιώτες πέφτουν στο ποτάμι και πνίγονται και μαζί τους και ο Μαξέντιος. Πάλι κατηγορούν τον Κωνσταντίνο. Εμένα με ενδιαφέρει στην έρευνά μου ο όρος που χρησιμοποιείται: «δολοφόνος ο Κωνσταντίνος». Ξέρετε τι σημαίνει δολοφόνος. Να πείτε ότι με τον τρόπο που επετέθη κατόρθωσε κλπ να πέσει ο Μαξέντιος στο ποτάμι και να πνιγεί, εντάξει το δέχομαι. Αλλά δολοφόνος από πού ως που; Όταν είναι μία μάχη κατά την οποία αντιμετωπίζεται στάσις, επανάσταση εναντίον του ανωτάτου άρχοντος. Τρία χρόνια μετά ο Κωνσταντίνος έχτισε τη Θριαμβική Αψίδα η οποία υπάρχει μέχρι σήμερα στη Ρώμη. Τώρα μια αντίφαση, στους αντιπάλους του Κωνσταντίνου είναι ότι δεν κατεδίκασε κανένα στρατιώτη του αντιπάλου στρατεύματος. Δεν εφήρμοσε κανένα μέτρο εναντίον τους. Καταλαβαίνετε λοιπόν ποιες αντιφάσεις υπάρχουν εις την κρίση του Κωνσταντίνου.

Κρίσπος – Φαύστα

Χαρακτηριστικότερες από αυτές – να ολοκληρώσω αυτές τις αναφορές – είναι η περίπτωση του γιου του του Κρίσπου και η περίπτωση της Φαύστας, της δεύτερης συζύγου του. Το 316 γιόρταζε τα δέκα χρόνια της ανόδου του εις τον θρόνο, στα ανάκτορα. Και εξαπλώνεται αυτόματα η είδηση ότι συνελήφθη ο Κρίσπος και εφυλακίσθη εις την φυλακήν της Πόλας εις την Ίστρια – από εκεί κατήγετο ο Ιωάννης Καποδίστριας και η οικογένειά του, την Ίστρια. Ο Κρίσπος ήταν ένας σοβαρός και αξιοπρεπής νέος με πολλά ηγετικά χαρίσματα. Δεκαεπτάχρονος, είχε περιβληθεί ανώτατα στρατιωτικά αξιώματα και ήταν μάλιστα και αρχηγός του στόλου της αυτοκρατορίας. Μη σας φαίνεται περίεργο, ο Γκουαρνέ της Ιωσηφίνας, ο θετός γιος του Ναπολέοντος, δεκαέξι χρονών ήύρε να καταλάβει τα Επτάνησα

με τους δημοκρατικούς Γάλλους. Εδώ φαίνεται το μίσος της Φαύστας. Ο Κρίσπος υπερτερούσε έναντι των τριών δικών της γιων. Ετίθετο θέμα διαδοχής.

Επίσης η αγία Ελένη, αγαπούσε τον Κρίσπο για τα προσόντα, της θύμιζε τον γιο της στα νεανικά του χρόνια. Γίνεται μια σατανική ενέργεια. Ένα μήνα πριν από τον θάνατο του Κρίσπου ο Μέγας Κωνσταντίνος είχε εκδώσει ένα νόμο εναντίον της μοιχείας. Μοιχεία με έγγαμη γυναίκα, όχι απλώς πορνεία. Η τιμωρία ήταν ο θάνατος. Με ψευδομάρτυρες κατηγορήθηκε από την Φαύστα ο Κρίσπος, πρώτον για συνωμοσία εναντίον του Κωνσταντίνου και δεύτερον ότι της επετέθη, στη μητριά του δηλαδή, με ανήθικους σκοπούς. Ο Ζώσιμος, προσέξτε, ο ειδωλολάτρης ιστορικός, και ο Ιωάννης Ζωναράς τον δωδέκατο αιώνα δέχονται ως αβάσιμες τις πληροφορίες και όλοι οι σοβαροί ερευνητές δέχονται ότι αυτά μένουν στο χώρο του θρύλου. Δεν μπορεί να συναγάγει κανείς σοβαρά συμπεράσματα.

Το δίλημμα που είχε ο Κωνσταντίνος σε αυτή την περίπτωση ήταν ανάλογο εκείνο ενός μεγάλου νομοθέτη του ελληνισμού. Τον έβδομο αιώνα ο Ζάλευκος – Ζάλευκος σημαίνει Πάλευκος, όμως λέμε ζάπλουτος (παρακαλώ όσους δεν το ξέρουν να μη λένε ζάμπλουτος – ζα σημαίνει πάρα πολύ, ζάπλουτος και ζάλευκος). Ο Ζάλευκος είναι σύγχρονος του Χαμουραμπί, ή Χαμουράμπι και εκδίδει την πρώτη ελληνική νομοθεσία – είναι αρχαιότερος του Σόλωνος. Είχε λοιπόν ένα νόμο που έλεγε: ο κατηγορούμενος και συλλαμβανόμενος για μοιχεία καταδικάζεται με την εξόρυξη των δύο οφθαλμών. Ο πρώτος που συνελήφθη για μοιχεία ήταν ο γιος του Ζαλεύκου. Έρχεται λοιπόν ο βασιλεύς, όπως ο Κωνσταντίνος ανώτατος δικαστής, να δικάσει. Τι να κάνει; Να τυφλώσει το γιο του που ο στρατός τον ήθελε ως διάδοχό του και η εκκλησία του δήμου; Ρωτάει λοιπόν σοφότατα ο Ζάλευκος την σύναξη: πόσα μάτια απαιτεί ο νόμος στην περίπτωση αυτή ως τιμωρία; Και του είπαν δύο. Ε, λέει, ένα μάτι του γιου μου και ένα μάτι δικό μου. Τυφλώθηκε και αυτός κατά το ένα μάτι για να μην καταδικάσει με την εξόρυξη των δύο οφθαλμών το γιο του.

Αυτό το επικαλούμεθα συνήθως, ο Δημινιάτης και ο Κωνσταντίνος Καλλίνικος για να δικαιώσουν την περί ικανοποιήσεως της θείας δικαιοσύνης θεολογική, δυτική, παπική δηλαδή θεωρία – αλλά αυτό είναι άλλου παπά ευαγγέλιο και άλλο θέμα.

Δεν εκτελεί τον Κρίσπο, απλώς τον φυλακίζει ο Κωνσταντίνος. Ο νέος εκτελέστηκε με άγνωστο τρόπο και δεν βρέθηκε διάταγμα του Μεγάλου Κωνσταντίνου που να καταδικάζει τον Κρίσπο σε θάνατο, όπως έπρεπε να υπάρχει. Οι ιστορικοί μας λέγουν ότι η μόνη που μπορούσε να χρησιμοποιήσει την σφραγίδα του αυτοκράτορος ήταν η γυναίκα του η Φαύστα και σ’ αυτήν αποδίδεται η δολοφονία. Η απάντηση λοιπόν είναι αδύνατη και ανεύθυνη και προς πάσα κατεύθυνση. Η Ελένη επέστρεψε από τη Ρώμη και πληροφορήθηκε τη συνωμοσία της Φαύστας και

απεκάλυψε τα πράγματα στον Κωνσταντίνο. Ο Κωνσταντίνος τότε διέταξε την σύλληψη της Φαύστας.

Ο Ζώσιμος αυθαίρετα λέει ότι ο Κωνσταντίνος διέταξε να πνιγεί η Φαύστα στο λουτρό με καυτό νερό. Προχθές μου έστειλαν ένα άρθρο – θα το επικαλεστώ για ολίγο στη συνέχεια – που επαναλαμβάνει ένας εχθρός του Χριστιανισμού, τα όσα γράφει ο Ζώσιμος. Χωρίς καμία άλλη πηγή, χωρίς διασταύρωση της πληροφορίας. Αναπαράγεται λοιπόν αυτή η κρίση αναπόδεικτα. Αλλά το μύθο του Ζωσίμου καταρρίπτει ο Ιερώνυμος. Εκκλησιαστικός συγγραφέας (366 – 419 μ.Χ). Άριστος ελληνιστής, είχε ζήσει κοντά σε πατέρες στην ανατολή και μάλιστα κοντά στον Ιωάννη το Χρυσόστομο – ανατολικός, Μέγας Βασίλειος, Ιωάννης Χρυσόστομος, ανήκουν στην ίδια ομάδα από πλευράς Ορθοδοξίας – έζησε ο Ιερώνυμος τα γεγονότα, και αυτός παρέχει την πληροφορία ότι ο θάνατος της Φαύστας επήλθε τρία ή τέσσερα έτη μετά το θάνατο του Κρίσπου. Πως είναι δυνατόν λοιπόν να συνδέονται, και μάλιστα άμεσα, τα δύο γεγονότα; Ακόμη και ο ιστορικός Γίββων εις την ιστορία του καταθέτει την αμφισβήτησή του για ένα τέτοιο θάνατο της Φαύστας. Και ο Παπαρηγόπουλος επίσης απορρίπτει μια τέτοια θεωρία. Τις περιπτώσεις λοιπόν, κυρίως, του Κρίσπου και της Φαύστας, καλύπτει θρύλος.

Η στάση του Μ. Κωνσταντίνου έναντι της ειδωλολατρείας

Ποια ήταν η στάση τώρα του Κωνσταντίνου έναντι της ειδωλολατρίας. Ένα χρόνο μετά τη Σύνοδο της Νικαίας το 326, ο Κωνσταντίνος έρχεται στη Ρώμη για να γιορτάσει τα εικοσάχρονα της Βασιλείας του, τα δεύτερα δεκενάλια. Κλήθηκε στο Καπιτώλιο να συμμετάσχει σε μια στρατιωτική, ειδωλολατρική γιορτή και να προσφέρει τις νενομισμένες θυσίες. Αρνήθηκε. Καταλαβαίνετε, έπεσε ως κεραυνός εν αιθρία η άρνηση του αυτοκράτορος να τελέσει τα καθήκοντά του ως εθνικός, ως ειδωλολάτρης αυτοκράτορας. Μάλιστα πρέπει να ξέρουμε, θα το πω παρενθετικά, γιατί εδιώκετο ο Χριστιανισμός, κυρίως τους τρεις πρώτους αιώνες; Αλλά δεν σταμάτησαν ποτέ οι διωγμοί αυτοί, μέχρι σήμερα. Εδιώκετο διότι δεν απεδέχετο άλλες θεότητες. Η φράσις της λειτουργίας: «εις Άγιος, εις Κύριος, Ιησούς Χριστός», κατά τους μεγάλους λειτουργιολόγους, εισήλθε εις την θεία λειτουργία ήδη από τον πρώτο αιώνα. «Εις Άγιος», ήταν απάντηση στους Εβραίους’ ένας είναι ο Άγιος που αγιάζει, ο Τριαδικός Θεός. «Εις Κύριος», ένας βασιλιάς, ένας αυτοκράτορας, απευθύνεται στους Ρωμαίους. Ένας είναι εκείνος ο οποίος είναι ο βασιλιάς ο δικός μας. Κι αυτό το επαναλαμβάνει το 160 περίπου στη δίκη του, ο άγιος Πολύκαρπος, επίσκοπος Σμύρνης. Τι του είπε ο Στάτιος ο Κονδράτιος, ο διοικητής της Σμύρνης; «Ώμοσον του Καίσαρος Τίτου». Θυσίασε στο άγαλμα του Καίσαρα. Διότι ο Καίσαρ ήταν Θεός επί της γης.

Τιμούσαν το πνεύμα του Καίσαρος και το πνεύμα της Ρώμης, με αγάλματα με θυσίες, ετιμώντο ως θεότητα. Άρα δεν θα είχε αντίρρηση η Ρώμη οι Χριστιανοί να εισαγάγουν μια νέα θεότητα εις την πανσπερμία των θεοτήτων – ο Οράτιος έλεγε την εποχή αυτή «υπάρχουν περισσότεροι θεοί απ’ όσον άνθρωποι» – οπότε δε θα ηρνείτο η Ρώμη εάν πρώτα εδέχοντο τη θεότητα του Καίσαρος και της Ρώμης. Γι’ αυτό εδιώκοντο οι Χριστιανοί. Ήταν απηγορευμένη εταιρεία – ομάδα διότι δεν εδέχετο «ους η πόλις», για να επαναλάβω το Σωκράτη, «ους η πόλις ενόμιζε θεούς», κατά νόμον εδέχετο ως θεότητες. Αυτό λοιπόν λειτουργεί μ’ έναν τρόπο περίεργο στη συνείδηση των ειδωλολατρών όταν ο αυτοκράτωρ που ετιμάτο ως θεός – και ο Κωνσταντίνος μέχρι τότε ετιμάτο – αρνείται να προσφέρει τα νενομισμένα όπως επέβαλε η θρησκεία της Ρώμης. Ύστερα απ’ όσα είχε βιώσει εις την Σύνοδο της Νικαίας, δεν μπορούσε να δεχθεί όλα αυτά.

Επίσης κατά τον Ζώσιμο, προκάλεσε το μίσος των ειδωλολατρών, οι οποίοι για να τον εκδικηθούν και να τον προσβάλουν, εβεβήλωσαν τα αγάλματά του. Δηλαδή χρησιμοποίησαν κάθε μέσο κατά του προσώπου στα αγάλματα του Μεγάλου Κωνσταντίνου, αλλά εκείνος, ειρηνικότατα, όταν του είπαν τι είχε γίνει, έπιασε το πρόσωπό του και είπε «ευτυχώς εγώ δε βλέπω κανένα τραύμα στο πρόσωπό μου». Δεν καταδίωξε τους ειδωλολάτρες, αλλά ούτε και τήρησε ιδιαίτερα φιλική στάση απέναντί τους. Με επιστολές του συμβούλευε τους κατοίκους της χώρας και των

περιοχών που υπήρχαν ειδωλολάτρες να στραφούν προς τη χριστιανική πίστη. Πως είναι δυνατόν να τον αγαπήσουν οι εθνικοί; Αυστηρότητα έδειξε μόνον προς τους αιρετικούς. Γι’ αυτό πότε εξόριζε το Μέγα Αθανάσιο, πότε εξόριζε τον Άρειο. Διότι ένας άρχοντας, για να καταλαβαίνουν οι διοικούντες, ενδιαφέρεται σε κάθε εποχή γι’ αυτό που λέει η λαϊκή φράση: ησυχία, τάξη και ασφάλεια. Ήθελε δηλαδή να αποφύγει τις άκαιρες διενέξεις και τις συγκρούσεις. Γι’ αυτό και ο Μέγας Αθανάσιος, για να προφυλαχθεί κατά πολλούς ιστορικούς, επειδή τον απειλούσαν με δολοφονία οι Αρειανοί, εστάλη εις την Δύση. Εξόριστος στη Ρώμη, 335-36, και στα Ρέμιδα το σημερινό Πριρ, τη γενέτειρα του Μαρξ. Εκεί ακριβώς εστάλη ο Μέγας Αθανάσιος και μετέφερε το μοναχισμό του αγίου Αντωνίου και του αγίου Παχωμίου, το κοινοβιακό μοναστήρι. Δεν αδίκησε την εθνική θρησκεία. Κατά τον Ζώσιμο επέβλεψε την ανοικοδόμηση εθνικών ναών.

Η συνάδελφος στο Πανεπιστήμιο Αθηνών στη Φιλοσοφική, η κυρία Πολύμνια Αθανασιάδη, έχει μια σπουδαία εργασία εις την οποία λέει ότι αμέσως μετά τη Νίκαια ο Κωνσταντίνος χρηματοδότησε, ως αρχηγός του κράτους, τέσσερις ναούς. Δύο ειδωλολατρικούς και δύο χριστιανικούς. Δηλαδή προσπαθούσε να τηρήσει την ισορροπία και να εξασφαλίσει την ισότητα και ενότητα των πολιτών. Επίσης χρηματοδότησε τους ναούς της αγίας Ελένης, την Εκατονταπυλιανή της Πάρου, τους ναούς εκεί που βρίσκονται και σήμερα στα Ιεροσόλυμα, στη Βηθλεέμ, στο Σταυροβούνι, στη σκήτη που μετέφερε η αγία Ελένη μεγάλο τμήμα του Τιμίου Σταυρού και ούτω καθεξής. Συγχωρήστε με, βλέπω σ’ αυτό το άρθρο, και δε θα το διαβάσω ολόκληρο, και πολλοί νεοπαγανιστές μας κατηγορούν λέγοντας «δεν είναι Τίμιος Σταυρός αυτό, αλλά δάσος ολόκληρο». Μη νομίσητε ότι όποιος έχει Τίμιο Ξύλο είναι απευθείας από το Σταυρό του Χριστού. Έχουμε τα λεγόμενα κατασκευαζόμενα φυλαχτά, με το άγγιγμα του αίματος των μαρτύρων και με το άγγιγμα του Σταυρού του Χριστού, το ξύλο αγιάζεται και λέγεται και αυτό Τίμιο Ξύλο αλλά δεν ανήκει στο Σταυρό του Χριστού. Προσέξτε τώρα. Άλλο στη Μονή Ξηροποτάμου και στη Μονή Σταυροβουνίου στην Κύπρο που υπάρχει μεγάλο τμήμα του Σταυρού. Δεν είναι λοιπόν πολλοί σταυροί που κόπτονται, αλλά με αυτόν τον τρόπο παράγονται φυλαχτά που έχουν άμεση σχέση εξ επαφής με τον Σταυρό του Χριστού. Αλλά και ο πατέρας του Κωνσταντίνου είχε ευνοήσει τους Χριστιανούς με την έννοια ότι δεν εφήρμοζε τα διωκτικά διατάγματα του Διοκλητιανού απέναντί τους. Την ίδια πολιτική ακολούθησε και ο Κωνσταντίνος.

Ο Κωνσταντίνος συνέβαλε στη νίκη του Χριστιανισμού. Ένα τεράστιο εγκληματικό λάθος – μακάρι να οφείλεται σε άγνοια – είναι το διαθρυλούμενο και επαναλαμβανόμενο πολλάκις ότι ο Μέγας Κωνσταντίνος ανεκήρυξε επίσημη θρησκεία το Χριστιανισμό – άπαγε της βλασφημίας! Αυτό θα γίνει στις 28 Φεβρουαρίου του 380 από τον Ισπανικής προελεύσεως και θερμόαιμο αυτοκράτορα

τον Θεοδόσιο τον Α’, αλλά όχι από τον Κωνσταντίνο. Ο Κωνσταντίνος εξησφάλισε ελευθερία σε κάθε θρήσκευμα, οπότε και οι Χριστιανοί απέκτησαν το δικαίωμα να λατρεύουν ελεύθερα το Θεό τους. Όχι ότι ο Χριστιανισμός ανακηρύχθηκε επίσημη θρησκεία του Κράτους. Αυτό είναι τεράστιο ιστορικό λάθος και ψέμα συγχρόνως.

Ο Κωνσταντίνος ο Παπαρηγόπουλος λέγει ότι «προς τον Χριστιανισμό ο Κωνσταντίνος ηδύνατο να πολιτευτεί και άλλως ή όπως επολιτεύθη, ηδύνατο να μην προστατεύσει και να τον καταδιώξει». Άρα μόνο σε μεταφυσικές, κυρίως υπερφυσικές παρεμβάσεις μέσα στην καρδιά του Κωνσταντίνου βλέπει ο Παπαρηγόπουλος την στάση του έναντι των Χριστιανών. Και κάτι σημαντικό. Κανείς πολιτικός δεν στηρίζεται ποτέ εις την μειοψηφία αλλά πάντα στην πλειοψηφία. Είτε για να επιτύχει στις εκλογές είτε για να επιτύχει τους δικούς του στόχους. Και η εποχή που ο Μέγας Κωνσταντίνος μέχρι την Α’ Οικουμενική Σύνοδο που δείχνει το ενδιαφέρον του για τον Χριστιανισμό, ποιος ήταν ο αριθμός των Χριστιανών στην Αυτοκρατορία; Οκτώ με δέκα τοις εκατό. Αυτό το μαρτυρεί σε μια σπουδαιότατη εργασία του ο Άντολφ φον Χάρμερ, ένας μεγάλος ιστορικός φιλευθέρας ιδεολογίας εις την Ευρώπη, εις την Γερμανία «Η εξάπλωσις του Χριστιανισμού κατά τους πρώτους αιώνες». Οκτώ με δέκα τοις εκατό. Μειοψηφία ήσαν αυτή την εποχή οι Χριστιανοί.

Επίσης ο Κωνσταντίνος, ο Μέγας Κωνσταντίνος, για μένα, και μόνο γι’ αυτό είναι Μέγας και άγιος της εκκλησίας. Άγιος σημαίνει ότι έχει τη Χάρη του Θεού μέσα του, αυτό σημαίνει, όχι αλάθητος. Έχει τη Χάρη του Θεού, ζωντανή και αισθητή. Ο Μέγας Κωνσταντίνος αυτοκαταργήθηκε σε κάποια στιγμή ως αυτοκράτωρ, δεχόμενος τον δημοκρατικότερο θεσμό της Ιστορίας που είναι η Σύνοδος, το Συνοδικό σύστημα. Το 311 και εν συνεχεία 313 – 14 ξέσπασε μια μεγάλη διένεξις, για το σχίσμα των Δονατιστών. Μάλωναν μεταξύ τους οι Χριστιανοί που ανήκαν στον Δονάτο και οι άλλοι στον νόμιμο επίσκοπο σε ποιον ανήκουν οι ναοί και οι περί τους ναούς τίτλοι και τα αγροτεμάχια. Ο Μέγας Κωνσταντίνος που έπρεπε να δικάσει την υπόθεση, αυτοκαταργείται από «Ύψιστος Δικαστής» και λέγει εις τον Μιλτιάδη – Έλληνα – επίσκοπο Ρώμης, της Παλαιάς Ρώμης : «έχετε σύλλογο, δικάστε με τον συνοδικό σύλλογο». Έτσι φθάσαμε στην Α’ Οικουμενική Σύνοδο. Όταν λέμε δε ότι ο Μέγας Κωνσταντίνος ήταν πρόεδρος της Συνόδου – με συγχωρείτε αλλά δεν ξέρω γράμματα, να διαβάσω τα κείμενα – ο καθηγητής Βλάσιος Φειδάς, συνάδελφός μας έχει δημοσιεύσει ένα βιβλίο για την προεδρία της Α’ Οικουμενικής Συνόδου. Οι πηγές μας λένε, αναλυόμενες κριτικά από τον κύριο Φειδά και από άλλους επιστήμονες, τελευταίος είναι αυτός που γράφει ο κύριος Φειδάς, ότι πρόεδρος υπήρξε ο Αντιοχείας Ευστάθιος.

Άλλο ο πρόεδρος που συντονίζει τις συζητήσεις και άλλο ο συγκαλέσας τη Σύνοδο.

Μόνο ο αυτοκράτωρ είχε δικαίωμα να δώσει άδεια στους επισκόπους από όλο το μήκος και πλάτος της αυτοκρατορίας να κινηθούν προς την πρωτεύουσα και μάλιστα εδώ προς τη Νίκαια της Βιθυνίας. Ξέρετε αυτό και επί Ιουστινιανού ισχύει και επί Παλαιάς Ρώμης ίσχυε και επί Κατοχής. Μπορούσε να κυκλοφορήσει κανείς αν δεν είχε άδεια της γερμανικής διοικήσεως και στη Σοβιετική Ένωση μπορούσε να πει κανείς «πετάγομαι μέχρι τη Ρώμη για ψώνια» αν δεν είχε άδεια της αστυνομίας; Διότι εφοβούντο στάση, εξεγέρσεις. Αυτό ίσχυε πολύ περισσότερο στην αχανή Ρωμαϊκή αυτοκρατορία.

Ο Κωνσταντίνος όμως και οι μετέπειτα αυτοκράτορες δίνει την άδεια να συγκληθεί η Σύνοδος. Προσφωνεί τους Πατέρες της Συνόδου σε άπταιστα ελληνικά, ήταν εγκρατέστατος της ελληνικής γλώσσης, και εν συνεχεία αποσύρεται και το έργο της Συνόδου διεξάγεται από τους αγίους Πατέρες μεταξύ των οποίων ο άγιος Νικόλαος, ο άγιος Σπυρίδων, ο Αλέξανδρος Θεσσαλονίκης, ο Αλέξανδρος Αλεξανδρείας, διάκονος ακόμη ο Μέγας Αθανάσιος – καταλαβαίνετε για ποια πρόσωπα μιλούμε. Αλλά δεν υπήρξε πρόεδρος της Α’ Οικουμενικής Συνόδου. Όπως θα συμβεί και στη μετέπειτα ιστορία της Εκκλησίας. Θα μου πει κανείς, συζητήσεις, επηρεασμοί εις τα μετόπισθεν μπορούσαν να υπάρχουν πάντοτε. Αλλά όταν στις Οικουμενικές Συνόδους μπορούσαν να υπάρχουν άγιοι, έτοιμοι να θυσιαστούν για την πίστη του Θεού, ουδεμία επιρροή είναι δυνατή. Αυτό είναι το πρόβλημα σήμερα. Μπορεί να συγκληθεί Οικουμενική Σύνοδος; Αν δεν έχουμε θεουμένους, δε μπορούμε να έχουμε Οικουμενική Σύνοδο. Ή, αν δεν έχουμε επισκόπους που αγωνίζονται για την πίστη του Χριστού και ακολουθούν τους αγίους τους θεουμένους, διαφορετικά όποια Σύνοδος που θα γίνει στο μέλλον που θα διεκδικήσει τον τίτλο Πανορθοδόξου και Οικουμενικής Συνόδου και θα εναντιώνεται εις τον λόγο και την πολιτεία και την πράξη των θεουμένων, δηλαδή των αγίων, θα αποδειχθεί και εύχομαι να μη γίνει αυτό, ψευδοσύνοδος, ληστρική σύνοδος. Επίσης, από ελληνολάτρης ο Μέγας Κωνσταντίνος έγινε πραγματικά πιστός εις τον Ήλιον της δικαιοσύνης, τον Ιησού Χριστό. Έγινε υπέρμαχος της χριστιανικής θρησκείας όπως αποδεικνύει ήδη το 313 με το διάταγμα των Μεδιολάνων, χωρίς, όπως είπα, να διακηρύξει επίσημη και μοναδική θρησκεία τον Χριστιανισμό.

Το διάταγμα των Μεδιολάνων

Το διάταγμα των Μεδιολάνων, ο Λακτάντιος το περιέχει στο έργο του και ο Ευσέβιος εις την Ιστορία του. Τι περιείχε το διάταγμα. Παρείχε ελευθερία λατρείας. Γενικά, σε κάθε θρησκεία. Κατήργησε τους νόμους οι οποίοι ίσχυαν εναντίον των Χριστιανών και οι τόποι λατρείας – που τους είχαν αρπάξει οι ειδωλολάτρες – επεστράφησαν στους Χριστιανούς. Ή, όπου δεν ήταν δυνατό αυτό, οι Χριστιανοί έπαιρναν αποζημίωση για τους τόπους λατρείας που είχαν αρπαγεί. Είπαμε για την Α’ Οικουμενική Σύνοδο. Ανύψωσε συγχρόνως τον ελληνισμό σε πολιτική και εκπολιτιστική δύναμη. Τεράστια προβλήματα. Ο Κωνσταντίνος χρησιμοποιεί τη γλώσσα της Ρωμανίας, της αυτοκρατορίας, της Ελληνικής δηλαδή αυτοκρατορίας η οποία εκτεινόταν απ’ τη Δύση μέχρι το βάθος της Ανατολής. Οι γλώσσες ήταν δύο, λατινικά και ελληνικά. Ο Κωνσταντίνος μιλεί ελληνικά στη Σύνοδο όπως και στη Σύνοδο το 324, στην Αντιόχεια. Εκεί ακριβώς ολοκληρώνει την αυτοταπείνωσή του και την αποδοχή της Συνόδου, του Συνοδικού θεσμού, όταν λέγει στους επισκόπους το περίφημο εκείνο: «Εσείς είστε επίσκοποι των εντός, μέσα δηλαδή στα πνευματικά, στα sacra interna της Εκκλησίας. Εγώ, ο αυτοκράτωρ, υπό του Θεού καθιστάμενος επίσκοπος των εκτός αν είη». Όσοι είστε φιλόλογοι ξέρετε τι σημαίνει αυτό το «αν είη». Θα μπορούσα να είμαι εφόσον μου το αναγνωρίζετε, επίσκοπος, που θα επιβλέπω δηλαδή τα εκτός της Εκκλησίας, τα εκτός του αγίου βήματος. Μπορούμε να συναγάγουμε τα συμπεράσματα από τις μετέπειτα επιδρομές κυριολεκτικά όχι μόνο στην Ελλάδα, εις τα sacra interna της Εκκλησίας. Το πρόβλημα των σχέσεων εκκλησίας – πολιτείας σήμερα,

ξανατοποθετεί την στάση του Μεγάλου Κωνσταντίνου και πολλών άλλων αυτοκρατόρων μας στην αυτοκρατορία της Νέας Ρώμης. Δύο τρία πραγματάκια για να κλείσω.

Έργα του Μ. Κωνσταντίνου

Ανέτρεψε την πορεία της ιστορίας, με τις θρησκευτικές και αστικές αλλαγές τις οποίες επέφερε. Μια απ' αυτές ήταν η απελευθέρωση, η δυνατότητα στους δούλους να γίνουν απελεύθεροι. Δεν καταργεί τη δουλεία, δηλαδή δεν ήταν δυνατόν να καταργηθεί, αλλά όπως ο απόστολος Παύλος με την προς Φιλήμονα επιστολή, αλλάζει το περιεχόμενο της δουλείας. Γίνεται αδελφός ο δούλος. Γίνεται δηλαδή συνεργάτης κι όπως εμείς οι δημόσιοι υπάλληλοι κύριε πρόεδρε δεν είμαστε δούλοι κανενός – όποια στιγμή θέλουμε λέμε τα βροντάω και φεύγω – κατά τον ίδιο τρόπο, όταν ο δούλος ανεγνωρίζετο ως άνθρωπος, ως ανθρώπινον πρόσωπον, δεν ήταν πλέον δούλος αλλά συνεργάτης προς τους πρώην κυρίους του. Είναι ο πρώτος έπειτα Ρωμιός αυτοκράτορας, δηλαδή ορθόδοξος αυτοκράτορας στην Ιστορία, με ποιαν έννοια: είναι αυτός ο οποίος χτίζει τη Νέα Ρώμη, τη νέα πρωτεύουσα. Από το 326 αρχίζει η αναζήτηση πόλεως – δεν ικανοποιείτο με το λατινόφωνο περιβάλλον της Δύσεως και κατάλαβε ότι η τύχη της αυτοκρατορίας μετεφέρετο πλέον στην ανατολή. Εκεί θα έτρεχε το μεγάλο παιχνίδι που το έπαιξε για χίλια εκατό χρόνια και περισσότερο – μέχρι σήμερα το παίζει, οικουμενικά. Ο Ελληνισμός διατηρεί την οικουμενικότητά του συνδεδεμένος πνευματικά με τη Νέα Ρώμη, με το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως.

Ο Κωνσταντίνος είχε επιλέξει, τόσο ανθέλληνας ήταν, είχε επιλέξει στην αρχή την Τροία. Εκεί ήθελε να χτίσει την πρωτεύουσα. Τα λέει ο ιστορικός Σωζομενός. Εν συνεχεία όμως κατάλαβε τη σημασία της περιοχής του παλαιού Βυζαντίου, που ήταν ερείπια τώρα, που έλεγχε το πέρασμα προς τη Μαύρη θάλασσα, τα στενά δηλαδή του Βοσπόρου. Ο Παπαρηγόπουλος το είχε επιχειρήσει, ο Γίββων το είχε επιχειρήσει και πολλοί άλλοι ιστορικοί, μέτρησαν την απόσταση από την Κωνσταντινούπολη μέχρι τη Θούλη της Ισλανδίας και από την Κωνσταντινούπολη μέχρι την Κίνα. Είναι περίπου τα ίδια χιλιόμετρα. Αντελήφθη ο Κωνσταντίνος ότι το κέντρο του κόσμου ήταν αυτή η νέα πόλη. Μάλιστα όταν εχάρασε την πόλη, τον ρωτούσαν οι αξιωματικοί: «που μας πας, πολύ μακριά χαράσσεις τα όρια της πόλης». Έχουμε δεύτερη χάραξη με τον Θεοδόσιο και τρίτη χάραξη με τον Ιουστινιανό και μετέπειτα. Ο Κωνσταντίνος είπε : «δεν μπορώ να σταματήσω γιατί με οδηγεί αυτός μπροστά». Δηλαδή επεκαλέσθει υπερφυσικές παρεμβάσεις, κάποιος άγγελος, που οδηγούσε τον Μέγα Κωνσταντίνο. Αυτό ή είναι αλήθεια ή

είναι ψέμα δεν είναι το πρόβλημά μας. Το πρόβλημα είναι η διορατικότητα και η οξυδέρκεια αυτού του πολιτικού να αναγνωρίσει τον ρόλο που επρόκειτο να παίξει η Κωνσταντινούπολη, η Νέα Ρώμη δηλαδή, στην περιοχή αυτή.

Έγινε ο αυτοκράτωρ ο οποίος δεν έχασε κανένα πόλεμο. Δε νικήθηκε ποτέ ούτε εσωτερικά, ούτε εξωτερικά. Κατήργησε το σώμα των πραιτοριανών, που είχαν φτάσει στο σημείο να θεωρούνται οι κύριοι των αυτοκρατόρων, κατήργησε την ποινή του σταυρικού θανάτου, ανανέωσε το οικογενειακό δίκαιο, κατεδίκασε τη μοιχεία όπως είδαμε, με νόμους ανύψωσε τη θέση της μητέρας, προστάτεψε την οικογένεια και τα παιδιά απ’ την κατάχρηση της πατρικής εξουσίας και τα κορίτσια απ’ την απαγωγή. Ρύθμισε τα ζητήματα διαζυγίου, κληρονομίας, προίκας, κοκ. Όλη η πολιτεία του δείχνει ότι ενεργούσε ως χριστιανός. Με νόμο τιμωρούσε εκείνους που προξενούσαν τον θάνατο των σκλάβων και περιόρισε τη βία και τη σωματική τιμωρία. Μάλιστα κάτι σημαντικότατο για τον 4ο αιώνα: απαγορεύει τον στιγματισμό στα πρόσωπα των σκλάβων. Είχαν τη συνήθεια δηλαδή να στιγματίζουν με σπαθί, καμένο σπαθί, τα πρόσωπα των σκλάβων. Και έλεγε ότι το πρόσωπο είναι εκείνο που μας φέρει εις τον Θεόν. Το κατ’ εικόνα Θεού, αφού πλαστήκαμε έτσι. Πως είναι δυνατόν λοιπόν να αχρειώνεται η εικόνα του Θεού στους σκλάβους; Δεν ξέρω πόσοι χριστιανοί ενεργούν κατ’ αυτόν τον τρόπο. Επέφερε την ειρήνευση και το τελευταίο ερώτημα:

Ποια η σχέση του με τον Χριστιανισμό

Ποια η σχέση του με τον Χριστιανισμό. Έχουν γραφεί πολλά. Εκατοντάδες, για να μην πω χιλιάδες βιβλία και άρθρα. Μιλούν για σκοπιμότητα, και σας μίλησα ήδη για τον Χριστιανισμό ως μειοψηφία. Ο δάσκαλός μας, ο μακαρίτης Ανδρέας Φυτράκης, το 1945 κατέθεσε τη διδακτορική του διατριβή με τον τίτλο «Η πίστις του Μεγάλου Κωνσταντίνου κατά τα τελευταία έτη της ζωής του» Μελετώντας όλες τις αρχαίες και τις νεότερες πηγές, υπογραμμίζει την τιμή του Μεγάλου Κωνσταντίνου προς τους μάρτυρες. Απεδέχετο πληρέστατα την περί μαρτυρείν και μαρτύρων θεολογία της Εκκλησίας και του απλού λαού του Θεού. Μάλιστα γονυπετής προσήυχετο μπροστά στους μάρτυρες, κατεσκεύασε δε μαρτύριον, τόπον συναγωγής λειψάνων – ήθελε να συναγάγει, να συγκεντρώσει τα λείψανα των αποστόλων – σ’ αυτό θα προχωρήσει ο Κωνστάντιος ο γιος του, δεν ετελεσφόρησε: έξι αποστόλων βρήκαν τα λείψανα – δεν είναι ανάγκη να σας απασχολήσω τώρα με αυτό, για να ταφεί μεταξύ των μαρτύρων. Ένα άλλο χαρακτηριστικό είναι ότι εξέφρασε την επιθυμία να βαπτισθεί στον Ιορδάνη διότι έμαθε ότι ο Ιορδάνης έχει αγιαστικά ύδατα λόγω της εκεί Βαπτίσεως του Ιησού Χριστού. Προσέξτε: κι αν βαπτίστηκε περί το τέλος της ζωής του, που δεν ήξερε ο

Κωνσταντίνος πότε θα έρθει – όπως κανείς μας δεν ξέρει, εγώ δεν ξέρω αν θα βγω έξω από τη θύρα ζωντανός όρθιος και αν δεν πάω για να κηδευθώ στην Αθήνα. Κανείς δεν ξέρει την τελευταία στιγμή της ζωής του.

Ο Κωνσταντίνος εφήρμοζε την πρακτική των Χριστιανών της εποχής του. Είναι παιδί της εποχής του. Θέτω ερώτημα σεβαστοί πατέρες και θεολόγοι, θέτω ερώτημα πολλές φορές στη σχολή, χάριν λογοπαιγνίου, που κοινωνούσαν στην Αθήνα ο Βασίλειος και ο Γρηγόριος ο Θεολόγος; Πουθενά δεν κοινωνούσαν. Εκκλησιάζοντο εις τους αγίους Ισιδώρους που λέμε σήμερα, στο εκκλησάκι εκεί στο Λυκαβηττό, αλλά εβαπτίστηκαν γύρω στα τριανταδύο τους χρόνια. Εάν δεν γύριζαν από όλους τους πνευματικούς να αισθανθούν ότι προχωρούν στην κάθαρση της καρδιάς, δεν εβαπτίζοντο. Καταλαβαίνετε λοιπόν ότι ήταν κοινή συνήθεια. Ποιος ήταν ο πνευματικός του Κωνσταντίνου. Δεν ήταν ο Ευσέβιος Νικομηδείας. Ήσαν φίλοι, γνωρίζωντο από την ειδωλολατρική του περίοδο. Γι’ αυτό το λόγο ζήτησε στις τελευταίες στιγμές από τον επίσκοπο Νικομηδείας – που ήταν διάμεσος πρωτεύουσα μεταξύ Παλαιάς και Νέας Ρώμης – να βαπτιστεί. Και λένε, μα πήρε βάπτισμα ειδωλολάτρη. Αφήστε τον Θεόν να κάνει αυτό που θέλει. Και θα σας πω γιατί ο Θεός κάνει αυτό που θέλει. Όταν ο ένας δεν έχει συνείδηση ότι ο άλλος είναι ειδωλολάτρης τότε κανείς λόγος δε μπορεί να γίνει γι’ αυτό το θέμα. Απλούστατα, ο Μέγας Κωνσταντίνος πνευματικό σύμβουλο είχε μια μεγάλη ασκητική μορφή της εποχής, τον όσιο Κορδούη. Με αυτόν συνελέγετο, με έναν μεγάλο άγιο της Εκκλησίας, της Κόρδοβας της Ισπανίας, όσιος Κορδούης. Η Εκκλησία τον τιμά όχι γι’ αυτά τα οποία λέγουν συνήθως, όχι γιατί προσέφερε ευεργεσίες και λοιπά.

Για να καταλάβετε γιατί τον τιμάμε ως ορθόδοξο, ανοίξτε το μηναίο της 21ης Μαΐου για να δείτε τις ακολουθίες, τα τροπάρια που αναφέρονται στον άγιο Κωνσταντίνο και στην αγία Ελένη. Πρώτος λόγος: «ως ο Παύλος ουρανόθεν την κλήσην εδέξατο.» Όταν ο απόστολος Πέτρος επήγενε εις τον Κορνήλιον, έλεγεν εις τον Χριστόν :«μα που να πάω;» που του εμφανήσθη σε όραμα. Και του έλεγε « α ο Θεός εκαθάρισε, συ μη κοίνου » – μη μολύνεις τα πράγματα που ο Θεός εκαθάρισε. Και όταν πήγε στον Κορνήλιο τον εκατόνταρχο τον Ρωμαίο, τον βρήκε να έχει θεοπτικές εμπειρίες. Οπότε, τα είχε ετοιμάσει όλα ο ίδιος ο Θεός! Και τότε ο Πέτρος υποχώρησε και έκανε αυτό που έπρεπε να κάνει, να βαπτίσει τον Κορνήλιο, που είχε χρόνο μπροστά του ζωής για να βαπτιστεί. Επομένως, και στην περίπτωση αυτή, ο Μέγας Κωνσταντίνος, «ουρανόθεν την κλήσην εδέξατο», όπως ο απόστολος Παύλος. Αυτό είναι σημαντικότατο. Βέβαια, κάποιος μου έλεγε, μα είναι βέβαιο; Αφού φτάνει στα όρια του θρύλου, κι αυτό μολονότι έχουμε αρχαίες πηγές που μαρτυρούν το όραμα ή το θεοπτικό βίωμα που έζησε ο Μέγας Κωνσταντίνος. Εμένα με ενδιαφέρουν, σεβαστοί πατέρες, τα αγιολογικά κριτήρια

της Εκκλησίας. Που στηριζόμαστε. Όχι βοήθησε, έδωσε, έχτισε καμπαναριά και ναούς και άλλα. Ξέρετε, η Ορθοδοξία σε αντίθεση με τον παπισμό, το λέγω γι' αυτούς που δεν το ξέρουν, δεν αγιοποιεί κανέναν. Αγιοποίηση, παρακαλώ να ξεχαστεί ο όρος. Είναι βλασφημία. Δεν υπάρχει αγιο-ποίηση στην Ορθόδοξη, στους αγίου Πατέρες. Στην Ορθόδοξη Εκκλησία τι υπάρχει: αναγνώριση της αγιότητος. Ο Θεός με έκτατες επεμβάσεις, με λείψανα που ευωδιάζουν, που θαυματουργούν, με τα λείψανα και με τις θεοσημείες αυτές αποδεικνύει την επέμβασή του στη συγκεκριμένη περίπτωση. Τότε τιμάμε τον υπό του Θεού διατηρηθέντα και αναγνωρισθέντα άγιο.

Το δεύτερο είναι, στην Κωνσταντινούπολη, οι ντόπιοι εκεί, έλεγαν και έψαλαν ότι η λάρνακά του Μεγάλου Κωνσταντίνου βρύει ιάματα. Εάν πάει κανείς στην Κέρκυρα, συγχωρήστε μου αυτή την αναφορά, και πει ότι η λάρναξ του Μεταλληνού βρύει ιάματα θα γελάσει ο κάθε ένας. Διότι όχι δεν πέθανα ακόμη αλλά διότι δεν είμαι άξιος να θεραπεύει το αγίασμα που βγαίνει από τον τάφο. Για να το λένε για τον Κωνσταντίνο δεν ξεγελιώνται οι ντόπιοι τουλάχιστον. Ο ιστορικός Σωζομενός λέγει πάλι για τον άγιο Σπυρίδωνα «τα δε θαυμάσια αυτού ίσασι… τα θαύματα του αγίου Σπυρίδωνα. Και το τρίτον είναι ότι ο Κωνσταντίνος «εκράτηνε την πίστην της Νικαίας» Με το να επιτρέψει να συγκληθεί η Σύνοδος και να αποφασίζει η Σύνοδος, με τη Χάρη του Θεού ανεδείχθη εκείνος ο οποίος εκράτηνε, ισχυροποίησε πραγματικά την πίστην των Ορθοδόξων Πατέρων της Εκκλησίας. Για τον άγιο Σπυρίδωνα ενθυμείσθε, λέγεται χαρακτηριστικά, και το σύμβολον επήρωσε. Ο άγιος Σπυρίδων επικυρώνει με το θαύμα της κεράμου το σύμβολο.

Ο Κωνσταντίνος απλώς κρατύνει την ορθόδοξον πίστιν, επειδή είχε την έμπνευσιν να αυτοκαταργηθεί από κύριος του κόσμου και να δεχθεί τον Συνοδικόν θεσμόν. Μια τελική κρίση, δυο λόγια του Κωνσταντίνου Παπαρηγοπούλου. Έχω κάνει μια σχετική μελέτη στον Παπαρηγόπουλο και γι' αυτό το λόγο αναφέρομαι συχνά σ' αυτόν. Λέει ο Παπαρηγόπουλος: «και αν ακόμα διέπραξε και κάποια ανομήματα ο Κωνσταντίνος, αυτό δεν οφείλεται – απλουστεύω τη γλώσσα – σε αγριότητα της ψυχής, αλλά γιατί ο ίδιος γεννήθηκε και έζησε μέσα σε καθιερωμένες από αιώνες ολέθριες έξεις και παραδόσεις. Οι προκάτοχοι και οι συνάρχοντές του, κανένα δε σεβάσθησαν θείο ή ανθρώπινο νόμο. Είναι απορίας άξιο όμως και θαυμασμού, ότι κατανικώντας τόσο μεγάλους πειρασμούς, κατόρθωσε να κατανοήσει και να ομολογήσει τις αρχές του Ευαγγελίου.» Αυτά λέει ο Κωνσταντίνος Παπαρηγόπουλος.

ΠΗΓΗ: ΠΕΙΡΑΪΚΉ ΕΚΚΛΗΣΙΑ 91.2FM